

דברים פרק יט (תורגם אוטומטית)

Hebrew

תורגם אוטומטית

סיכום השיעור

סיכום דברים פרק יט

מקומם של דינים אלו בספר דברים

כל פרשת שופטים עוסקת במצוות ציבוריות — מבנה הסדר הציבורי, בתי המשפט, המנהיגות והצדק. לא דינים ספציפיים כשלעצמם, אלא *המבנה* של הדינים ושל החברה כולה. פרק יט פונה לדין מאוד ספציפי בתוך מסגרת זו: דיני רצח.

רצח כדין יסודי

רצח הוא אחד הדינים הראשונים ביותר — הוא מופיע בעשרת הדברות, בפרשת משפטים, ושוב ושוב לאורך התורה. משמעותו כפולה:

1. כדין מוסרי — הדבר הראשון שאדם לא צריך לעשות
2. כבסיס לציוויליזציה — עיר, מדינה, היא במהותה מקום שבו אלימות מבוקרת ורצח מטופל באמצעות החוק

בעיית הרצח בשגגה

מעבר לרצח בכוונה תחילה, ישנן רמות שונות של כוונה — טעויות, רשלנות, תאונות. מערכת פוליטית או מוסרית שמטפלת רק ברצח מכוון ומתייחסת למוות בשגגה כאל "רצון ה'" היא שגויה. למרות שהתורה עצמה אומרת *האלהים אנה לידו*, עדיין צריכה להיות מערכת שתטפל בכך. העובדה שקיימים השלכות אפילו להריגה שלא בכוונה גורמת לאנשים להיות זהירים יותר. כשם שהחכמים יצרו *משמרת למשמרת*, הדין הגדול ביותר הזקוק לסייגים כאלה הוא רצח — כולל שערים ממשיים (כמו מעקה לגג) שמונעים מוות בשגגה.

מנקמה פרטית לצדק מוסדר

לפני מערכות משפט פורמליות, היה קיים דין נקמה אישי, קדמוני: אם מישהו הורג אחד משלי, בני משפחתו ייהרגו אותו או אחד משלו. זהו חוק המלחמה הבסיסי. ערים וציוויליזציה עוסקות ב*ויסות* אפילו של זה. הצעד הראשון של התורה הוא להשתלט על הצדק הפרטי הזה ולהתחיל לווסת אותו.

דין עיר מקלט — פסוקים א-ו

התורה מקימה עיירות שאליהן יכול הורג בשגגה לברוח להגנה. זה לא פשוט להתיר רצח בשגגה — זה מייצג צדק מוסדר שלוקח אחריות על מה שהיה בעבר נקמה פרטית. המגורים בעיר מתפקדים כסוג של גלות, גירוש או מאסר, אם כי התורה מציגה זאת כ*הצלה* של ההורג בשגגה מגואל הדם. חז"ל קוראים זאת גם כעונש, וזה כנראה המטרה. העיר גם כוללת מנגנון ארגוני מסוים — חקירת מה שקרה, קביעה מי זכאי.

פרטי הדין

מאחר שספר דברים מתכנן את הכניסה לארץ ישראל והתרחבות עתידית:

- **שלוש ערים** יש להפריש כאשר ה' יכרית את הגויים וישראל יירשו את ארצם

- **הדרכים** לערים אלו חייבות להיות מוכנות

- **הארץ מחולקת לשלישים**, עם עיר אחת בכל שליש — לא ניתן מרחק מוחלט; העיקרון הוא נגישות

מי זכאי למקלט?

רק מי שהורג *בבלי דעת* — ללא כוונה. המילה העברית *דעת* כאן פירושה **כוונה**, לא ידיעה. הניסוח של התורה מלמד: "ולא שונא הוא לו

מתמול שלשום" — כלומר לא הייתה כוונה מוקדמת, לא איבה קודמת. הדוגמה שניתנת: אדם חוטב עצים ביער שראש הגרזן מתנתק ופוגע בחברו. זה בכירור תאונה — תאונת עבודה.

מדוע שלוש ערים נחוצות

גואל הדם ירדוף את ההורג *כי יחם לבבו* — כי לבו יבער בכעס (ובצדק). אם הדרך רחוקה מדי, הנוקם עלול להדביק ולהרוג מי שאינו ראוי למוות, שכן עונש המוות חל רק על *שונא* (רצח בכוונה תחילה, מי ששנא את הקורבן "מתמול שלשום"). שלוש ערים מבטיחות שתמיד יש מקלט נגיש — עיר אחת לא תספיק, שכן הנוקם עלול עדיין להשיג את הבורח לפני הגיעתו.

הוראת התרחבות

אם ה' ירחיב את הארץ (בתנאי שמירת המצוות ואהבת ה'), יש להוסיף שלוש ערים נוספות (תשע בסך הכל). זה מדגים שה*עיר מקלט* היא יסוד בבניית מדינה. הרחבת שטח מחייבת הרחבת תשתית זו כך שדין הרצח — כולל ויסוט הנקמה על הריגה שלא בכוונה — יישאר מוסדר כראוי.

דם נקי ואחריות קהילתית

הקטע מסתיים בכך ש*דם נקי* אסור שיישפך בארץ. ישנן שכבות של אשמת דם: הרצח עצמו מטמא את הארץ, אך לאפשר הריגה לא מוצדקת של רוצח בשגגה — בגלל שהמערכת לא הייתה מספקת — יוצר אשמת דם נוספת שנופלת על הקהילה כולה בגלל רשלנות.

הרוצח בכוונה — פסוקים ו-יא-יג

רוצח בכוונה **אינו יכול** להישאר בעיר מקלט. אם מישהו הוא *שונא* שתכנן ואָרַב לקורבנו, זקני עירו המקורית שולחים אחריו, מוציאים אותו מעיר המקלט, ומוסרים אותו לגואל הדם להיהרג. יש לשים לב שאפילו במקרים של רצח בכוונה תחילה, עדיין *גואל הדם* הוא שמבצע את ההוצאה לפועל. ה*עיר מקלט* מגינה רק על הורגים בשגגה; רוצחים בכוונה מוחזרים לדין הנקמה המקורי.

התורה מצווה *לא תחוס עינך* — אל תרחם. המילה *דם* כאן לא פירושה דם ממשי אלא אשמת דם — אשמת הדם הנקי שנשפך שלא בצדק חייבת להיטהר (*בער*). זה מתואר כ*טוב לך* — מה שמהווה חברה טובה. התורה דוחה את הרעיון שסלחנות כלפי רוצחים היא רחמנות. רחמנות חלה על ההורג בשגגה; היא אינה חלה על הכוונתי.

איסור הסגת גבול — לא תסיג גבול

לא תסיג גבול רעך אשר גבלו ראשונים — אל תזיז את הגבולות שקדמונים קבעו. זהו דין יסודי נוסף לבניית חברה. זה לא רק גניבת קרקע; זה פוגע במשהו עמוק יותר. השלום של מקום נשען על גבולות מוסכמים — זו חלקתי, זו שלך. הזזת גבולות הורסת את השלום החברתי הבסיסי שדורות קודמים ניהלו עליו משא ומתן. קל להתעלם מזה במקומות עם סדר משפטי מבוסס, אך במקומות עם פחות סדר חברתי, זה הופך לחשוב ביותר. קללה מקבילה מופיעה מאוחר יותר: *ארור מסיג גבול רעהו בסתר* — ארור מי שמזיז את גבול שכנו בסתר, שכן מעשים כאלה קשים לגילוי.

דיני עדים וראיות

החלק העיקרי האחרון של הפרק עוסק בדיני הוכחה ועדות — יסודיים לכל מערכת משפט.

מינימום של שני עדים

עד אחד (*עד אחד*) אינו מספיק להרשיע על כל חטא או עבירה. נדרשים שני עדים או שלושה. השאלה מדוע התורה אומרת "שניים או שלושה" —

אם עדים נמצאו שהעידו בשקר — השופטים חוקרים (*וּדְרְשׁוּ הַשׁוֹפְטִים*),
אם כי התורה אינה מפרטת את השיטה — העונש הוא: מה שביקשו לעשות
לנאשם נעשה להם. זה נאמר בנוסח: *נִפְשׁ בַּנֶּפֶשׁ, עֵינַי בְּעֵינַי, שֵׁן בְּשֵׁן, יָד בְּיָד,
רָגַל בְּרָגַל*.

זהו אמצעי הרתעה מכויל בצורה מבריקה. עדות שקר היא מטבעה פשע
בסיכון נמוך ותגמול גבוה: אפשר להרוס חיים של מישוהו בעדות, וללא דין
זה, ההשלכה הגרועה ביותר עשויה להיות קנס קטן. בכך שהתורה הופכת
את העונש לשיקוף מדויק של מה שהעד השקרי התכוון להסב, התורה
מבטיחה שמעשה העדות נושא את כל משקל ההשלכות הפוטנציאליות שלו.
ההלכה מפרטת שזה חל במיוחד כאשר הקורבן המיועד *לא* הוצא להורג
בפועל, כי הדין מכוון למעשה העדות השקרית עצמה, לא לתוצאה. ללא
אמצעים קיצוניים כאלה, עדות עדים תהיה בסיס חלש מדי למערכת משפט.

אם שניים מספיקים, מה שלושה מוסיפים? — נדונה בהלכה, אך הפשט
פשוט: עד אחד עלול לטעות או להזות; שניים מספיקים אימות עצמאי;
שלושה אפילו יותר טוב. בפועל, *בתי דין* אינם פועלים בפורמליזם
הקיצוני שנמצא בגמרא, ומעולם לא נועדו לכך — המערכת דורשת שיקול
דעת שיפוטי.

עדים שקר (עדים זוממים)

הפגיעות הגדולה ביותר של מערכת משפט מבוססת עדים היא עדות שקר —
ולכן היא מופיעה בעשרת הדברות. בעולם המשפטי של התורה, אין חוזים
כתובים או ראיות פיזיות; הכל תלוי בעדות בעל פה חיה. זה הופך אמצעים
קיצוניים נגד עדות שקר לחיוניים.

תמלול מלא

דברים פרק יט: ערי המקלט והסדרת דיני הרצח

ההקשר: מצוות ציבוריות בספר דברים

פרק זה הוא חלק מסדרת המצוות כמו כל ספר דברים המרכזי הנקרא משנה
תורה — רשימת המצוות הזו. אם נקבץ אותן יחד בקבוצות מסוימות, במובן
הכללי ביותר כל מה שנקרא בפרשת שופטים הן המצוות הציבוריות, מצוות
של הסדר הציבורי. כלומר מבנה החוקים, מבנה בתי המשפט, מבנה ההנהגה,
האנשים שאחראים על החוקים, שאחראים על העם. אז לא כל כך החוקים
הספציפיים אלא מבנה החוקים, מבנה המשפט ושל החברה כולה.

אז כאן בפרק יט אנחנו מגיעים לחוק מאוד ספציפי והוא ממוסגר בצורה
מאוד ספציפית. הקטגוריה הכללית שהחוקים האלה שייכים אליה היא דיני
רציחה.

רצח כחוק יסודי ובסיסי

עכשיו רצח הוא אחד החוקים הכי בסיסיים, אחד החוקים הראשונים במובן
מסוים, כמובן. זה אחד מעשרת הדברות, שכבר צריך להראות לנו שזה חוק
מאוד יסודי, חוק מאוד בסיסי. זה מוזכר מיד בפרשת משפטים, הרבה פעמים
יש לנו רצח כאחד הדברים העיקריים.

אבל יש משהו יותר מסובך עם זה. סתם רצח, כמובן, הוא די פשוט. אבל יש
סיבוכים כי רצח הוא לא רק החוק הראשון כמו החוק המוסרי הראשון, מה
שאדם לא צריך לעשות. זה גם אחד הבסיסים הראשונים של עיר. עיר היא
סוג של מקום, ציוויליזציה, מקום שבו אנשים חיים, מדינה היא מקום שבו
רצח מטופל, שבו אלימות נשלטת, שבו יש חוק שמטפל באלימות.

המורכבות של רצח בשגגה

עכשיו יש רצח, רצח בכוונה תחילה, שבו מישוהו רוצח מישוהו, בסדר. יש
לנו את החוקים שהולכים להיות בעיקר על העונש של הרצח הזה. מה קורה
אם אנחנו לא יכולים למצוא את הרוצח, כפי שנדבר.

אבל אז יש גם רצח לא מתוכנן, מה שאנחנו קוראים הריגה בשגגה. לפעמים
אנשים נהרגים בין אם בטעות, בין אם ברשלנות, בין אם בתאונה כלשהי. יש
מגוון רמות של תכנון מראש של כוונה ברצח וזה גם משהו שצריך לטפל בו.

למה רצח בשגגה חייב להיות מטופל

אנחנו לא יכולים להרשות — לא רק שאנחנו לא יכולים להרשות רצח מכוון
— עיר היא משהו, כל המטרה של עיר, יש לך הגנה עצמית כלשהי, יש לך
רמה מסוימת של אנשים שמגנים אחד על השני. אז אנחנו צריכים להגן אחד
על השני גם מפני רצח בשגגה.

אם המערכת המוסרית של מישוהו או המערכת הפוליטית של מישוהו דואגת
רק לרצח מכוון ואומרת טוב, זו טעות, אתה יודע, זה הכל אלוהים שעשה את
זה וכן הלאה, זה לא נכון. כמובן שאת הפעמים הראשונות שזה מזכיר את
זה, זה מדבר על איך אנחנו אומרים שאלוהים עשה את זה או הטבע עשה את

זה. זה קרה מעצמו. זה לא ניתן לתיאור לאדם. אבל בכל זאת צריך להיות
איזשהו פתרון לזה. צריך להיות איזשהו דרך לטפל בבעיה הזו.

כמובן, העובדה שיש פתרון או אולי סוג של עונש אפילו למישוהו שגורם
למוות דרך רשלנות או דרך רצח לא מכוון היא גם שאנשים יהיו הרבה יותר
זהירים. במילים אחרות, אנחנו יוצרים את כל המערכת הזו. כולם יודעים את
המערכת של חברה כמו התפקיד של החכמים הוא לעשות משמרת למשמרתי
— ליצור סוגים שונים של שערים סביב החוק.

אז החוק הכי גדול שצריך שערים סביבו הוא חוק הרצח ויש שערים ממש
כמו שאנחנו לומדים על שער שאתה יוצר כדי שאנשים לא ייפלו מהגג שלך.
זה שער סביב חוק הרצח והסיבה היחידה שאנחנו צריכים שערים כאלה
ודברים כאלה, אנשים דואגים לבטיחות, היא כי אפילו רצח בשגגה נלקח
ברצינות רבה.

מנקמה פרטית למשפט מוסדר

אז עכשיו הדרך העיקרית שבה — אמרתי לכם דיברתי על רצח בשגגה
שנלקח ברצינות ועכשיו זה עולה רמה אחת יותר. רמה אחת יותר היא
שבחוק הקדמון והחוק לפני שיש מערכות של בתי משפט שלוקחים את מה
שאנחנו קוראים היום מונופול האלימות ולוקחים את כל המונופול ומחלקים
צדק לגמרי. יש איזשהו חוק אישי, איזשהו חוק של נקמה באמת, אבל זה לא
רק נקמה במובן הפרוע.

זה מה שהחוק, החוק העיקרי, שהוא חוק הרצח, איסור הרצח מבוסס עליו.
זה מבוסס על העובדה שלאנשים יש קרובי משפחה, לאנשים יש אנשים
אחרים שדואגים להם, שנמצאים באיזשהו ברית איתם. ואם מישוהו רוצח
אחד מהאנשים שלי אני ארצח אותו או אפילו ארצח אחד מהאנשים שלו. זה
חוק המלחמה. זה הדבר הבסיסי.

עכשיו ערים עוסקות בהסדרת אפילו זה, נכון? אז במקור יש לנו: אתה רוצח
אותי, אפילו בטעות, אני רוצח אותך או קרוב המשפחה הבא שלי, האנשים
האחרים עליי, האנשים שהבטחתי להגן עליהם, שהבטיחו להגן עליי ירצחו
אותך.

עכשיו כשיש עיר שיש לה משפט חוק, בתי המשפט וכן הלאה, הם מנסים
להשתלט גם על זה. אז התורה והצעד הראשון מנסה להשתלט על המשפט
הפרטי הזה, כביכול, חוק הנקמה הזה כדי איכשהו להסדיר אותו, להתחיל
להסדיר אותו.

חוק ערי המקלט

אז אחד החוקים הראשונים שקיבלנו על זה הוא חוק ערי המקלט, שהוא
שאנחנו מקימים ערים ספציפיות שבהן מישוהו שרצח מישוהו בלי כוונה, או
נראה בחלק הבא של הפרק הזה את הסיבוך על זה, הוא ילך לעיר ההיא
והעיר ההיא תגן עליו. זה סוג של עיר מקלט, נכון? עיר שבה האנשים
ששברו את החוק במובן הזה מוגנים.

הטבע הכפול: הגנה ועונש

והם לא רק מוגנים. זו לא רק הגנה כמו, בסדר, הרשינו רציחות בשגגה. אז זה חייב להיות מובן כחברה, החוק היותר פורמלי של משפט שלוקח בעלות על זה והם יטפלו. במובן מסוים רק העובדה שהוא צריך להיות בעיר ההיא היא כבר סוג של עונש, נכון? זה סוג של גלות או גירוש או כלא. הוא צריך להיות כלוא בזה, למרות שהתורה לא ממסגרת את זה ככה.

התורה ממסגרת את זה כהצלת הרוצח או הרוצח בשגגה, ההורג בשגגה מלהיהרג על ידי גואל הדם, על ידי האדם שנוקם את הדם. זה יכול גם, בחז"ל, בהחלט לקרוא את זה כעונש בפני עצמו. וזה בגלל שאני חושב שזו המטרה של סוג הדבר הזה.

אבל גם אנחנו צריכים לדמיין שהעיר הזו היא לא רק קסם שהיא מגנה עליהם — יש איזשהו ארגון שבו הם דואגים לגלות מה הולך לקרות וכן הלאה.

מי מורשה ללכת לעיר המקלט

ואנחנו רואים כשהתורה נותנת את החוק הזה, היא גם נותנת פרטים של מי מורשה ללכת אליה.

אז עכשיו צעד אחד נוסף שאנחנו צריכים להוסיף לזה הוא שכל ספר משנה תורה מתכנן לכך שהעם נכנס לארץ כנען, ארץ ישראל. אבל לא רק נכנס אלא גם בסופו של דבר מרחיב את הפוליטיקה שלו, מרחיב את המדינה שלו. מתרחב על ידי כיבוש עוד אדמה, על ידי פשוט יצירת ערים גדולות יותר וכן הלאה. ולכן יש הוראות ספציפיות בחוקים למתי זה יורחב, מתי זה יושלש עליו יותר ומה יקרה בזה. זה נעשה בצורה מאוד מפורשת בפרשת ואתחנן. וכאן יש לנו את זה במובן יותר פשוט.

הקמת שלוש ערים

אז מה שיש לנו זה החוק כשהוא אומר: כשה' יכרית את הגויים שאתה נלחם איתם ואתה תשתלט על הערים שלהם, אז תפריש שלוש ערים. וגם תכין את הדרך לשלוש הערים האלה. תחלק לשלושה את הגבולות, את גבולות הארץ שלך. וכל אחד, כל רוצח יברח, ינוס לשלוש הערים האלה.

עכשיו, כמובן, זה לא אומר שעכשיו יש לך כרטיס חופשי לרצח. זו לא הייתה המטרה של החוק הזה. המטרה של החוק הזה הייתה להסדיר רצח בשגגה, נכון? או, כן, רצח בשגגה.

אז יש לנו פרשה שלמה שמסבירה מי יורשה ללכת לעיר הזו. אז כמו שאמרתי, קודם זה נותן לך את החוק עם שלוש ערים. וכמובן, זה לפי כמה גדולה או כמה גדולה המדינה שלך. יהיה לך שליש. אז זה לא נותן מידה מוחלטת. זה לא אומר לך בדיוק כמה רחוק. ברור שהנקודה היא שבכל שליש של המדינה — שאולי אלה היו כמו מדינות בתוך המדינה — כמו כל מדינה או כל חלק צריך להיות לו אחת מהערים האלה שבהן [ההורגים בשגגה] שלהם צריכים ללכת.

הגדרת מי זכאי למקלט

אבל מי צריך ללכת לשם? לא סתם כל רוצח. רק מי שמכה או הורג, נכון? פוגע בחברו בבלי דעת. דעת לא אומר ידיעה, נכון? זה אומר כוונה.

הביטוי היפה: "הוא לא שונא אותך מתמול"

והדרך לבטא את זה בצורה מאוד יפה: הוא לא שונא אותך מתמול. הוא לא שונא, נכון? זו דרך אחרת לומר רצח בכוונה תחילה, נכון? אם מישוה במריבה עם מישוה, הוא שונא מהיום לפני, היום לפני זה, זה אומר שהוא תכנן את הרצח. הוא לא תכנן את זה.

הדוגמה: הגרזן ביער

אז זו דרך אחת. מישוה הורג מישוה בלי לדעת, בלי משים. או יש דרך אחרת שבה נוכל לדעת שזה לא היה מכוון. לפעמים מישוה הולך ביער לירות עצים. והיד שלו איכשהו מחליקה מהגרזן שהוא מחזיק כדי לירות את העץ. והברזל יעוף וימצא את חברו, נכון? יתרוג את חברו בטעות.

אז שאנחנו יודעים שזה לא — אף אחד — כלומר, יש כמו קונספירציה. אם הוא רק כורת עצים וזו הייתה תאונה, תאונת עבודה שבה הגרזן שלו עף

לראש של חברו והרג אותו. אלה האנשים. זה היה האדם שילך לעיר הזו.

הסיבה לערים: הגנה מפני גואל הדם

והאדם, כמו בסגנון של הספר הזה ועבודות אחרות בדרכים אחרות, חוזר על עצמו. למה אנחנו צריכים את העיר? כי גואל הדם ירדוף אחריו. כי הלב שלו יהיה — זו הדרך לומר שהוא יהיה כועס, נכון? הוא יהיה כועס והוא יהיה צודק, נכון? והוא ישיג אותו. הוא יתפוס אותו. כי הדרך תהיה רחוקה.

אבל הוא לא ראוי, אין לו את דין המוות. כי דין המוות הוא רק למישהו שהוא שונא, נכון? שהוא בכוונה תחילה. אבל האדם הזה לא שונא אותו מתמול. לכן הוא לא ראוי למוות. לכן אני אומר לך להפריש את שלוש הערים האלה.

למה דווקא שלוש ערים

ודווקא שלוש. אם יש רק אחת, עדיין אולי לא יהיה לך מספיק זמן. גואל הדם עדיין עלול למצוא אותך. אז אתה צריך שיהיו שלוש. אז תמיד יש סיכוי שהאדם יברח אליהן.

הוראה להרחבה: הוספת שלוש ערים נוספות

ולכן, אם ה' יתן לך אפילו — יעשה את הארץ שלך אפילו יותר גדולה — והוא יתן לך את כל הארץ. וכמו שהתורה אף פעם לא שוכחת לחזור כאן: למה הוא יקבל את כל הארץ? כי תעשה את המצווה. זה יתן לך הצלחה במלחמות שלך וכן הלאה. ותאהב את אלוהים.

למה אנחנו צריכים את העיר? כי גואל הדם ירדוף אחריו, כי הלב שלו — זו הדרך לומר שהוא יהיה כועס, נכון, הוא יהיה כועס, והוא יהיה צודק, נכון — והוא ישיג אותו, הוא יתפוס אותו, כי הדרך תהיה רחוקה. אבל הוא לא ראוי, אין לו את דין המוות, כי דין המוות הוא רק למישהו שהוא שונא מפני כן, נכון, שהוא בכוונה תחילה, אבל האדם הזה לא שונא אותו מתמול. לכן הוא לא ראוי למוות.

לכן אני אומר לך להפריש את שלוש הערים האלה, ודווקא שלוש. אם יש רק אחת, עדיין אולי לא יהיה לך מספיק זמן, גואל הדם עדיין עלול למצוא אותך, אז אתה צריך שיהיו שלוש, אז תמיד יש סיכוי שהאדם יברח אליהן.

הרחבת הארץ וערים נוספות

ולכן, אם ה' יתן לך אפילו, יעשה את הארץ שלך אפילו יותר גדולה, והוא יתן לך את כל הארץ — וכמו שהתורה אף פעם לא שוכחת לחזור כאן, למה הוא יקבל את כל הארץ? כי הוא יעשה את המצווה, זה יתן לך הצלחה במלחמות שלך, וכן הלאה, ותאהב את אלוהים, והוא יתן לך הצלחה — אז יהיה לך מקום יותר גדול, אז תוסיף עוד שלוש ערים, אז אפילו בארץ המורחבת שלך, עדיין יש לך את המרחב הזה.

וזה מראה לנו בצורה מאוד ברורה איך עיר מקלט היא כמו חלק מהבסיס של בניית עיר, של בניית מדינה. אתה רוצה להגדיל אותה, אתה צריך לעשות במקום הגדול יותר את ערי המקלט האלה, כדי שחוק הרצח, כולל הרצח הלא מכוון הזה, כולל ההסדרה של העונש של הנקמה על רצח לא מכוון יהיה מוסדר.

מניעת שפיכת דם חף מפשע

וכמו שזה מסיים, כדי שדם נקי, דם נקי, דם חף מפשע לא יישפך בארץ, שה' נותן לך, ואז יהיה לך דם עליך, יהיה לך אשמת דם עליך, אם תרשה רצח. וחלק מלהרשות רצח, אתה רואה שם, אנחנו בשלב שלוש, נכון? מלבד, כמובן, סתם רצח שקורה זה כבר משהו שהארץ, במובן מסוים, צריכה לכפר עליו. אבל אם עכשיו תרשה את הרצח של האדם שרצח בלי כוונה, וזה לא יהיה מוצדק, אז שוב, תצטרך, תהיה לך אשמת הרצח, אשמת הדם עליך. בסדר?

המקרה של רצח בכוונה תחילה

עכשיו, יש לנו את ההיפך. אבל אם מישוה הוא שונא, הוא כן תכנן, הוא תכנן, הוא, איך אומרים, הוא ארב לו, נכון? והוא עמד עליו, הוא ארב למישהו והוא הרג אותו, והאדם הזה חושב שהוא הולך לברוח, אז, אנחנו לא

להיכנס לשונים, וההלכה מאוד פורמלית, כמו שדיני ראיות מאוד מפורמלים, אבל אפילו במציאות זה לא באמת עובד ככה.

אנשים לפעמים מתבלבלים, הם חושבים כי יש חוקים כל כך פורמליים בגמרא זה אומר שככה בית דין באמת עובד. בית דין לא באמת עובד ככה, והם לא אמורים לעבוד ככה, ולכן יש לנו שניים או שלושה עדים. אז הנקודה היא שיש אימות עצמאי, אנחנו מבינים את ההיגיון של זה. אדם אחד אולי חלם את זה או משהו, יש לך שניים, אז יש לך איזה אימות עצמאי שזה באמת קרה, שלושה זה אפילו יותר טוב. וכמובן איך בדיוק להבין את זה, זו העבודה של השופטים או האנשים שעושים את הכללים האלה להבין בדיוק מה לעשות.

דין עדים זוממים

עכשיו יש עוד חוק אחד מאוד חשוב לגבי עדות. כמובן שהבעיה הגדולה עם בית משפט שמסתמך בעיקר על עדים, במיוחד באותם ימים, היום אנחנו מאוד מסתמכים על מסמכים, עכשיו יש לנו וידאו וסוגים אחרים של ראיות, ראיות פיזיות, וכבר בתלמוד ובחז"ל יש לנו הרבה הסתמכות על ראיות פיזיות מסוגים שונים, במיוחד חוזים ודברים כאלה. בתורה אנחנו לא מוצאים שאין באמת התייחסות בשום חוקים לחוזים כתובים פיזיים או משהו כזה. בעצם כל החוק תלוי בעדים בעל פה, עדים חיים, וזה פותח אותנו לבעיות שונות רבות.

כמובן שהבעיה הגדולה הראשונה היא עדות שקר. עדות שקר היא הנושא הגדול ביותר למערכת משפט שמבוססת בעיקר על עדות עדים. לכן אנחנו צריכים להיות לנו אמצעים מאוד קיצוניים להתמודד עם אנשים שנותנים עדות שקר. כמובן שלכן יש לנו גם את המושג של שבועת שקר, שזו דרך אחרת להוכיח שאתה צודק בסוג כזה של תרבות, לכן זה נלקח מאוד ברצינות, ואותו דבר עדות שקר נלקחת מאוד ברצינות.

הנוהל לעדים זוממים

אז כאן יש לנו משהו מאוד פשוט ומאוד בסיסי. אם שני אנשים באים ונותנים עדות שקר, ונותנים לפני ה', לפני הכהנים, לפני השופטים בימיהם, ואנחנו מגלים, ודרשו - ה' לא אומר כאן איך, השופטים מגלים שאתה שיקרת, כמובן שלתלמוד יש איזה פורמליזציה של זה, אבל שוב אנחנו מנסים לקרוא את זה במובן הפשוט - ומה קורה זה שאנחנו עושים לעד מה שהוא רצה לעשות לאחיו, לצד האשם לפי דעתו.

עין תחת עין בהקשר של עדות שקר

והחוק הזה נראה שנלקח, זה חוק מאוד קיצוני, וזו הסיבה שאנחנו מקבלים את האזהרה בסוף, ולא תחוס עינך, לא תתן לעין שלך לחוס, אתה צריך לתת בדיוק מה שהם רוצים, נפש בנפש, עין בעין, שן בשן, יד ביד, רגל ברגל. זה נאמר במיוחד על זה, ואנחנו מבינים את זה מאוד טוב כי זה הסוג של, אנחנו קוראים לזה, מאוד בסיסי, ההרתעה שאתה צריך, כי אחרת זה מאוד קשה להבין מה המחיר להיות עד שקר, נכון?

עד שקר הוא תמיד משהו שיש בו סיכון נמוך ותגמול גבוה. כמו אם אתה שונא מישהו ואתה נותן עדות שקר ואתה גורם לו להיות מומת או נענש כספית או נענש בעונש גופני ואז, אתה יודע, במקרה הגרוע ביותר תקבל איזה קנס קטן או משהו.

הגאונות של ההרתעה

אז החוק הזה, בצורה מאוד חכמה ומאוד קפדנית, עושה את ההרתעה כאן, כי הוא נותן את המחיר של העדת עדות להיות המחיר של בדיוק מה שאתה רוצה לעשות. אתה רוצה להרוג מישהו, אתה צריך לדעת שזה אומר שאם אנחנו תופסים אותך שקרן, משקר, אתה תהרג באותה דרך שרצית להרוג את האדם הזה, ואותו דבר לכל עונש אחר.

וכמובן שלכן זה לא אומר בהכרח רק אם האדם נהרג. ההלכה אומרת במיוחד אם הוא לא נהרג, אבל הנקודה היא, כי זה חייב להיות במיוחד על מעשה העדת העדות עצמו. מעשה העדת העדות עצמו חייב להיות לו את הרמה הזאת של רצינות, את הרמה הזאת של ההרתעה, שהוא צריך לשאת את המשקל של הסוג של דבר שאתה מנסה לעשות. אחרת עדות היא דבר

מרשים לו. זקני עירו ישלחו, עירו, נכון, העיר המקורית שממנה הוא בא, יקחו אותו משם, והם יתנו אותו לידי גואל הדם ויהרגו אותו.

אז כאן, עדיין יש לנו את גואל הדם כזה שנוקם את המוות, אפילו כשזה היה בכוונה תחילה, אפילו היה רצח מכוון, זה גואל הדם שהורג אותו. הנקודה היא שאם האדם הוא, המוות היה רק תאונה, אז אנחנו מרשים לעיר המקלט להגן עליך. אחרת, אנחנו לא מרשים את זה, ואנחנו נוציא אותך ונחזיר אותך לחוק המקורי, שהוא שגואל הדם מורשה להרוג אותך.

אין רחמים על הרוצח המכוון

והפסוק מסיים, לא תחוס עינך, אל תרחם על זה, כי מאותה סיבה, אתה צריך לנקות, ובערת, את האשמה, את הדם החף מפשע צריך להיות, את הדם החף מפשע שנשפך, דם כאן לא אומר דם ממש, אשמת הדם, אשמת דם טהור, שנשפך לשווא ונשפך בלי הצדקה, זה צריך להיות מנוקה, וזה חלק מה, זה מה שחברה טובה היא.

לפעמים אנשים חושבים שלתת סלחנות לרצח זה משהו נחמד. התורה לא נראית שחושבת כך, זה ההיפך. לא תחוס עינך - יש לנו, יש לנו רחמנות, נכון, במילים אחרות, יש לנו רחמנות, יש לנו רחמים על האדם שעשה את זה בטעות, אבל אין לנו רחמים על האדם שעשה את זה בכוונה. בסדר?

אז זה חוק אחד על יצירת הערים, וכל אזור, כל סוג של, כל מחוז צריך להיות לו אחת, לפחות עיר אחת, שבה גואל הדם, בשביל ה, עיר מקלט.

האיסור על הזזת גבולות

עכשיו יש לנו חוק אחר, שהוא באמת על הארגון של העיר, חוק מעניין, אבל אני חושב שזה ה, זה ההקשר שבו זה בא. לא תסיג גבול רעך שהדורות הקודמים, הקודמים שלך תחמו, יצרו, כמו שיש פועל לתיחום כאן, אני לא יודע איך אומרים את זה באנגלית, אשר גבלו, להאיר לו.

הנקודה היא שיש לנו, יש עוד חלק בסיסי אחד של הקמת חברה, נכון, זו הארץ שלי, זו הארץ שלך, אולי יש אפילו ערים שיש להן גבולות, וכל עיר שייכת למשפחה כלשהי או לאנשים כלשהם בדרך כלשהי, ואלה נקבעו על ידי הקודמים, על ידי האבות, הם קבעו את הגבולות האלה בין הערים.

חשיבות הגבולות הקבועים

לפעמים מישו חושב, אה בוא אשנה את זה, בוא נגנוב קצת אדמה. זה לא רק גניבה, נכון, זה לא רק כמו גניבת קרקע, יש כאן משהו יותר בסיסי. אתה מזיז את הגבולות שאבותיך כבר הסכימו עליהם, וזה כמו השלום, השלום, השלום של מקום מבוסס על העובדה שאנשים הסכימו על הגבולות שלהם. אני גר כאן, אתה גר שם, זו החלקה שלי, זו החלקה שלך. אם אנשים מזיזים את זה, זה בעצם הורס את השלום הבסיסי, לא רק כמו סיפור חדש אחד.

אנחנו מאוד רגילים לחיות במקום שיש בו כבר שלום, אז אנחנו לא מבינים את זה, אבל אם אתה הולך למקומות שיש בהם פחות סדר חברתי או פחות סדר משפטי, אז תבין שזה דבר מאוד חשוב. ולכן נכון מאוחר יותר נראה, יש קללה מיוחדת, יש קללה, קללה לאנשים שמסיג גבול, אז זה לפעמים קשה לשים לב, אז זה החוק, אנחנו לא צריכים לעשות את זה.

דיני עדות

עוד אחד, ועכשיו אנחנו חוזרים לכללי, לסדר הכללי של הצדק, זה החלק האחרון העיקרי של הפרק הזה, ואלה דיני עדות, דיני הוכחה. איך אנחנו יודעים שמשוהו קרה? תמיד, כשיש בית משפט, כשיש שופט, אתה צריך לדעת מה קרה, וכאן התורה נותנת כמה גבולות לזה.

הדרישה לשניים או שלושה עדים

אז לא תקום עד אחד באיש. במילים אחרות, אנחנו צריכים לשמוע לעד אחד בתחום של כל חטא, של כל חטאת, ואם אתה עושה, צריך להיות לך לפחות שניים או שלושה עדים. וכמובן שההלכה מתקשה להבין מה זה שניים או שלושה עדים, אם שניים מספיק, אז מה הטעם בשלישי, אבל במשמעות הפשוטה זה לא קשה להבין. הנקודה היא שעד אחד לא מספיק, שניים או שלושה לפחות. הנקודה היא כמובן ששלושה עדיף משניים, אולי נוכל

מאוד חלש להסתמך עליו, אז אנהנו צריכים את האמצעים המאוד קיצוניים זה פרק י"ט.
האלה נגד זה.

Generated by Shiur Upload Automation